
**MTA Law Working Papers
2014/45**

**Szuverenitás és az állam lakossága:
állampolgárok és külföldiek**

Bódi Stefánia

Magyar Tudományos Akadémia / Hungarian Academy of Sciences

Budapest

ISSN 2064-4515

<http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

Bódi Stefánia
Egyetemi docens

Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Kar
Alkotmányjogi Tanszék

Szuverenitás és az állam lakossága: állampolgárok és külföldiek^{1*}

Absztrakt

Napjainkban a határvonalak elmosódása és államok feletti joghatósággal rendelkező nemzetközi szervezetek létrejötte révén a nemzeti szuverenitás és a globalizálódó szemlélet összeütközésének lehetünk tanúi, gyakran érezhető ez a konfliktus az Európai Unió egyes tagállamai részéről is. Előadásom és tanulmányom témájául azért választottam az állampolgárok és külföldiek témakörét, mert egy ország területén számtalan jogilag különböző csoportba tartozó ember található a migráció kapcsán, mely kihatással van természetesen a szuverenitásra. Míg az állampolgárok a szuverenitás személyi hatálya alatt állnak, addig szokás azt mondani, hogy a külföldiek az állami szuverenitás területi hatálya alatt állnak. A hazánkba érkező külföldiek egy részéből magyar állampolgárok lesznek, ezért joggal merül fel a kérdés a szuverenitást illetően, hogy milyen embercsoportok törekednek arra, hogy kivegyék részüket majdan az állami főhatalom gyakorlásából, vagyis a szuverenitásból? Kik fognak beleszólni az államügyek intézésébe vagy kik lesznek éppen jogosultak arra, hogy magyar állampolgárságukat elnyerve állami hivatalokat töltsenek be? Természetesen azok az embercsoportok sem lehetnek közömbösek számunkra, akik nem törekednek ugyan a magyar állampolgárság megszerzésére, de rövidebb vagy hosszabb időre különböző célokkal hazánk területén tartózkodnak. Ezeket a kategóriákat szeretném összefoglaló jelleggel ismertetni, majd ezt követően a külföldi migránsok által életre hívott, a közfelfogás szerint szóba jöhető veszélyeket szeretném csoportosítani. Mindezek alapján az írás komplex szemléletű, jogi és nem jogi szempontú megközelítést egyaránt alkalmaz. A migránsok által életre hívott veszélyeket öt csoportba sorolom: 1. A munkahelyek elvesztése, illetve az ettől való félelem, 2. Bűncselekmények elkövetése, 3. Terrorfenyegetettség, 4. Kulturális és vallási különbségek által okozott feszültségek, 5. Járványügyi veszélyek.

---

¹ * Ez az írás az MTA TK Jogtudományi Intézete és a K 108790 számú OTKA-program Államtudományi Kutatócsoportja által szervezett, Az állam szuverenitása: eszmény és/vagy valóság című tudományos konferencián (2014. március 21.) elhangzott előadás szerkesztett változata.

1.1. Gondolatok a szuverenitásról

A szuverenitás és a migráció kapcsolatának vizsgálatát megelőzően elengedhetetlen, hogy néhány mondatban bemutassuk, mit is értünk szuverenitás alatt. A szuverenitás fogalma klasszikusan Jean BODIN (1530-1596) munkásságához köthető, aki 1576-ban a fejedelmi szuverenitás elméletére vonatkozóan fejtette ki alaptéziseit, és lényegében oszthatatlannak határozta meg a főhatalmat, nézetei tehát még az abszolút monarchiához köthetőek. A kérdés hogy „kié a hatalom” az államon belül, már régóta foglalkoztatja az emberiséget, az ókorban is felmerült a gondolkodók körében. BODIN a szuverenitással a *Hat könyv a köztársaságról* (Six Livres de la Republique) című írásában foglalkozott, melyben kifejti, hogy kilenc jegye van a szuverenitásnak. Ezek a következők: a törvényhozó hatalom, a hadüzenet és a békekötés joga, a magasabb tisztviselők kinevezése, a legfőbb bírói fórum, a kegyelmezés, a hódolat fogadása, a pénzverés, a súlyok és mértékegységek megállapítása, valamint az adókivetés.² A szuverént nem kötik a törvények BODIN eszmerendszerében, de tiszteletben kell tartania az isteni törvényeket és a természetjog szabályait, valamint köti a magántulajdon szentsége.

A szuverenitás kapcsán meg kell említeni a hatalommegosztás atyját, MONTESQUIEU-t (1689-1755) is, aki megkülönbözteti egymástól a köztársasági, a monarchikus, és az önkényuralmi kormányzást. A köztársaság lehet demokrácia vagy arisztokrácia, előbbinél a nép egésze tartja kézben a főhatalmat, utóbbinál pedig egy kis csoport. A monarchikus rendszerekben egy személy kormányoz, de még ezt a kormányzást sem tartja rossznak, mondván a monarcha vezérelve a becsület. Az önkényuralom az, melyben szintén egy emberé a hatalom, de ennek a rendszernek vezérelve a félelem.³

Foglalkozott a szuverenitás kérdésével John LOCKE (1632-1704) angol gondolkodó is, aki *Két értekezés a kormányzatról* (1690) című munkájában fejtette ki nézeteit, és úgy gondolta, hogy a szabadság és az egyenlőség az ember természetes állapota. Nem tartotta szükségesnek továbbá az abszolutista államformát.⁴ Az állam létrehozásának indoka nála a magántulajdon és a szabadság megvédése. LOCKE a szerződéselméleteket képviselő gondolkodók közé tartozik, akik azt vallották, hogy az emberek átruházták hatalmukat, annak érdekében, hogy a létrejött közhatalom törvényes módon megvédje életüket. Hatalomelmélete méltán híres, hiszen

---

²PACZOLAY Péter: A legfőbb hatalom eredete. Újkori államelméletek, www.rubicon.hu/magyar/oldalak/ujkori_allamelmletek_a_legfobb_hatalom_eredete/

³FELBER Tamás: Az emberi és polgári jogok nyilatkozatától a kulturális relativizmus provokációjáig, 2009. szeptember 30. www.ofi.hu/tudastar/felber-tamas-emberi

⁴PACZOLAY Péter (2.lj.)

tekintettel van az ember legalapvetőbb jogaira,⁵ amelyről az emberek nem mondtak le az általa vallott társadalmi szerződés felfogásban.

Az államról való gondolkodás kapcsán fontos megemlíteni Thomas HOBBS (1588-1679) nevét is, akinek fő műve a *Leviatán*. HOBBS az embert antiszociálisnak és szenvedélyesnek írja le, és úgy véli az ember fő célja a hatalom megszerzése. A társadalmi szerződés felfogásában a békére törekvés kapcsán jelenik meg. „HOBBS szerződése ugyanis – a szerződéselmélet demokratikus felfogásától eltérően – nem a közösség és az uralkodó között jön létre, hanem az egyes emberek egymás között egyeznek meg a hatalom átruházásáról, és ezzel a szuverént mindenre kiterjedő jogkörrel ruházzák fel. Az uralkodó tehát nem kötött szerződést, így azt nem is szegheti meg, s nem vonható felelősségre sem...”⁶ MOÓR Gyula HOBBS felfogását és a természetes őállapot leírását a mindenki háborúja mindenki ellen latin mondással írja körül „bellum omnium contra omnes”, amely arra utal, hogy az emberek egymástól való félelmükben alapították meg valójában az államot.⁷ HOBBS-nál az uralkodó abszolút, de úgy véli a hatalom hiánya rosszabb, mint a korlátlan hatalom.⁸

Jean-Jacques ROUSSEAU francia gondolkodó (1712-1778) felfogása némileg eltér az eddigiektől, ugyanis elfogadja a természeti állapotra vonatkozó felfogást, sőt ezt az állapotot az emberi kapcsolatrendszerben ideálisnak tekinti. Úgy véli a magántulajdon megjelenésével kezdődött a probléma az emberek között, szerinte az emberi természet alapvetően jó. Teóriáját *A társadalmi szerződésről* című művében (1672) fejti ki részletesen. A társadalmi szerződés ROUSSEAU-nál tehát azt jelenti, hogy „a társulás minden tagja feltétel nélkül lemond összes jogáról a közösség javára, a szuverén pedig nem egy külső hatalom, mint HOBBS-nál, hanem maga a nép.”⁹ Ebből a gondolatmenetből kiindulva tagadja majd a hatalommegosztás klasszikus elvét.

Látható, hogy az államról és a szuverenitásról való gondolkodás gyökerei régre nyúlnak vissza és a hatalom gyakorlásával összefüggő kérdésfeltevések mindmáig élő problémák a jog és az államtan számára. Az ember a kezdetektől „kísérletet tett a szuverenitás földi és isteni valójának megteremtésére, s azt szerette volna, hogy olyan hatalom uralkodjon felette, aki őt örökké és teljes bizonyossággal engedelmességre kényszerítheti. Olyan vezetőt akart, akinek legitimitása örökkévaló és teljes; de ilyennel végül sosem találkozott. Ennek ellenére sosem

---

⁵ Lásd még LOCKE nézeteiről: ANKERL Géza: Az emberi jogok viszonylagossága, 1. rész, www.magvarszemle.hu/cikk/20120228_az_emberi_jogok_viszonylagossaga1

⁶ PACZOLAY Péter (2.lj.)

⁷ Dr. MOÓR Gyula: *Jogfilozófia*, jegyezte: Püski Sándor, (Budapest, Püski, 1994.) 96.o.

⁸ KÉPES György: Abszolutizmusok az európai és magyar alkotmánytörténetben, majt.elte.hu/Tanszekek/Majt/.../segedanyag_doc/.../Abszolutizmusok.pdf, 2010. 18. o. és PACZOLAY Péter (2.lj.)

⁹ PACZOLAY Péter (2.lj.)

adta fel a keresést, illetve azt a meggyőződést, hogy végre megtalálta.”¹⁰ A XX.-XXI. század, napjaink kérdésfeltevése a szuverenitás kapcsán leginkább a globalizáció és az állami szuverenitás gyakorlásának kérdése, illetve ezek összeütközése lehetne.¹¹ Kiindulópontként tehát az az előfeltevés szolgált a cikk megírásához, hogy a szuverenitás érvényesítése nagyban függhet az állam nemzeti és kulturális homogenitásától.¹² „...Az, hogy ténylegesen kié vagy „kit illet” a főhatalom, s hogy e hatalom vagy egy része átadható-e másnak – nos, az ilyen kérdések tisztázása mindmáig az államtan egyik legfontosabb feladata. Legutóbb például Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozása (2004) kapcsán, majd pedig a népszavazás intézményének alkotmányos státuszát illető vitában (2008) vetődtek fel.”¹³ „...A világ minden régiójában találhatunk olyan törekvéseket, amelyek az államok összefogását, a jelentkező problémák közös megoldását, illetve az azonos érdekű országok együttes boldogulását célozzák. A kérdés csak az, hogy ez a tendencia valóban ellentmond-e a nemzetállami szuverenitás elvének, illetve a nemzetállamok létének.”¹⁴

1.2. Szuverenitás és migráció

A nemzetállamok összefogása árán nemzetközi szervezetek létrejöttével (pl. Európai Unió), a korábbi szocialista rendszer és a határok leomlásával Közép-Kelet Európában, vagy a gazdasági problémák növekedésével a migráció világméretű jelenséggé vált és a globalizáció korában egyre erőteljesebb mértékben növekedik. Előadásom és tanulmányom témájául azért választottam az állampolgárok és külföldiek témakörét a szuverenitás kapcsán, mert a migráció erősödésével egy állam területén számtalan jogilag különböző csoportba tartozó ember élhet, mely természetesen kihatással van a szuverenitásra. Úgy vélem, hogy minél sokszínűbb az adott állam népessége az ott élők jogi státusza alapján – legyenek azok az állam polgárai, vagy különböző indokkal jogszerűen és tartósan az adott államban élő külföldi állampolgárok-, annál nagyobb mértékben befolyásolhatja ez a jelenség az állam nemzeti és kulturális egységét, és ezzel a szuverenitását. Míg az állampolgárok a szuverenitás személyi hatálya alatt állnak, addig szokás azt mondani, hogy a külföldiek a szuverenitás területi

---

¹⁰ François GUIZOT: *Válogatott politikai írások*, (Budapest, L'Harmattan, 2005.) 13-14.o.

¹¹ LEHOCZKI Bernadett ír a globalizáció és a szuverenitás kapcsolatáról: *A migrációs politika kihívásai a bővülő Európában*, ppb.mk.uni-nke.hu/.../472-a-migracios-politika-kihivasai-a-bovulo-euro, 2. o.

¹² LEHOCZKI Bernadett (11.lj.) 4.o.

¹³ TAKÁCS Péter: *Államtan, Az állam általános sajátosságai*, (Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem, 2011.) 14. o.

¹⁴ NAVRACSICS Tibor: A nemzeti szuverenitás és az európai integráció kapcsolatáról, in PESTI Sándor-SZABÓ Máté (szerk.): *„Jöjj el szabadság!” Bihari Mihály egyetemi tanár 60. születésnapjára készült ünnepi kötet*, (Budapest, Rejtjel, 2003. Politológiai könyvek, Bibliotheca Iuridica) 14, 629.o.

hatálya alatt állnak. Elemzésem során a szuverenitás fogalmát alkotmányjogi értelemben használom, és a szuverenitás ún. külső és belső oldalát értem alatta. A hazánkba érkező külföldiek egy részéből magyar állampolgárok lesznek, ezért joggal merül fel a kérdés a szuverenitást illetően, hogy milyen embercsoportok törekednek arra, hogy kivegyék részüket majdan az állami főhatalom gyakorlásából, vagyis a szuverenitásból?¹⁵ Kik fognak beleszólni az államügyek intézésébe vagy kik lesznek éppen jogosultak arra, hogy magyar állampolgárságukat elnyerve állami hivatalokat töltsenek be? Természetesen azok az embercsoportok sem lehetnek közömbösek számunkra, akik nem törekednek ugyan a magyar állampolgárság megszerzésére, de rövidebb vagy hosszabb ideig különböző célokkal hazánk területén tartózkodnak.¹⁶ Ezeket a kategóriákat szeretném terjedelmi okokból összefoglaló jelleggel ismertetni, majd ezt követően a külföldi migránsok által életre hívott, szóba jöhető veszélyeket szeretném csoportosítani saját felosztásom alapján. Mindezek alapján az írás több gondolati részből áll, elméleti és tételes jogi ismereteket egyaránt összegez, komplex szemléletű, jogi és politológiai szempontú megközelítést alkalmaz. Nézetem szerint a más országokból hazánkba érkezők csoportosítása sokféle lehet, de az itt olvasható felosztás lefedi a külföldiek által gerjesztett konfliktusok és veszélyek jelentős részét. Szeretnék utalni rá, hogy a veszélyek, kihívások fogalmát most nem a biztonságpolitikai értelemben rögzített tartalommal használom, hanem a köznapi nyelvben használatos módon.

1.3. Állampolgárok és külföldiek csoportjai Magyarországon

A bevezetést követően nézzük meg, hogyan csoportosíthatóak az állam területén tartózkodó személyek. Első és legalapvetőbb kategóriánk az *állampolgárok*.

A magyar állampolgárság többféleképpen keletkezhet a hatályos *állampolgársági törvény*, az *1993. évi LV. törvény* alapján. Keletkezhet születéssel, családjogi tények alapján, honosítással, visszahonosítással vagy nyilatkozattétellel, melynek többféle esete van. Hazánk elsődlegesen a leszármazás elvét a *ius sanguinis*-t alkalmazza, melynek értelmében a gyermek magyar állampolgár lesz, ha akár az apa vagy akár az anya magyar állampolgár. Kisegítő jelleggel

---

¹⁵ A szuverenitás ún. belső oldala azt kérdezi ugyanis, kié a főhatalom? A külső oldal pedig kifejezi az államterület sérthetetlenségét más államok felé, vagyis az állam területi integritására utal.

¹⁶ A témakör jogforrási háttereként, mint legfontosabb jogszabályokat megemlíthetjük a *2007. évi I. törvényt a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról*, a *2007. évi II. törvényt a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról*, (Harmtv.) az *1993. évi LV. törvényt a magyar állampolgárságról*, a *2007. évi LXXX. törvényt a menedékjogról*, és az *1989. évi 15. törvényerejű rendeletet a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv kihirdetéséről*.

azonban a *ius soli*-t vagyis a területi elvet is elismeri Magyarország, a hontalanság elkerülése érdekében, mely az állam területén való születést veszi figyelembe az állampolgárság megadásánál. A családjogi tények kategória jelentheti az apaság bírói megállapítását, teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat tételét vagy az anyaság bírói megállapítását egyaránt. A honosítás, mint állampolgárságot keletkeztető ok az egyik leggyakoribb, a születéssel történő keletkezés után. Főszabály szerint hazánkban nyolc év szükséges a magyar állampolgárság megszerzéséhez, mely feltétel alól kedvezmények adhatók. Így megszerezhető a magyar állampolgárság adott esetben három vagy öt év itt tartózkodással is. Hazánkban lehetőség van a magukat magyarnak valló, de magyar állampolgársággal nem rendelkező személyek kedvezményes honosítására is, úgynevezett egyszerűsített honosítási eljárás formájában, melyhez a jogalkotó nem követel meg itt-tartózkodási időtartamot. *„Kérelmére - kedvezményesen honosítható az a nem magyar állampolgár, akinek felmenője magyar állampolgár volt vagy valószínűsíti magyarországi származását, és magyar nyelvtudását igazolja. Feltétel, hogy a magyar jog szerint büntetlen előéletű és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, illetve honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti.”*¹⁷

A visszahonosítás az egykor magyar állampolgársággal rendelkező személyek újbóli magyar állampolgárrá tételére utal. Az állampolgárság megszerzése olyan döntés, mely teljes mértékben az állami szuverenitás körébe utalt, erről a döntésről a köztársasági elnök dönt, döntésével szemben jogorvoslatnak nincs helye. A döntést nem kell indokolni.

A nem magyar állampolgárokat többféle kategóriára bonthatjuk a beutazás szempontjából:

Vízummentesen beutazó személyek: az Európai Unió és az EGT polgárai vízum nélkül utazhatnak be Magyarország területére¹⁸, állampolgárok külön meghatározott köre (például diplomaták) valamint azon országok állampolgárai, akikkel hazánk vízummentességi megállapodást kötött.

Tartózkodási engedéllyel rendelkező személyek: a tartózkodási engedélyek kategóriáját jelentősen módosította a jogalkotó 2007-ben. Azt mondhatjuk, hogy céltól függően többféle tartózkodási engedély adható ki és ezek eltérő időtartamú itt tartózkodásra jogosítanak.¹⁹

---

¹⁷ 1993. évi LV. törvény, 4.§(3) bekezdés

¹⁸ Az alábbi országok tagjai az EGT-nek (Európai Gazdasági Térség): az EU tagállamai: Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, Egyesült Királyság, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia és az EGT-ről szóló megállapodásban részes más állam: Izland, Norvégia, Liechtenstein. konzuliszolgalat.kormany.hu/egt-tagallamok

¹⁹ Az alábbiakban foglaljuk össze a tartózkodási engedélyek fajtáit.

- *Látogatási célú tartózkodási engedély:* legfeljebb egy évre adható.

Letelepedési engedéllyel rendelkező személyek: a rendszerváltást követően a bevándorlás és a letelepedés kategóriák váltogatták egymást a magyar közjogban, de a törvény értelmében hatályban maradtak az érvényességi időn belül a korábban letelepedés céljából kiadott engedélyek. Ezenkívül létezik még az ideiglenes, a nemzeti letelepedési engedély és az úgynevezett EK letelepedési engedély.

Ideiglenes letelepedési engedély: ún. EK tartózkodási engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár és a vele együtt kérelmező családtag kérheti, érvényességi ideje legfeljebb öt év, amely alkalmanként legfeljebb öt évvel meghosszabbítható. Adható keresőtevékenység folytatása céljából, kivéve a szezonális munkavállalás esetét, tanulmányok folytatása vagy szakképzés céljából vagy egyéb, igazolt célból.

Nemzeti letelepedési engedély: tartózkodási engedéllyel vagy ideiglenes letelepedési engedéllyel rendelkező személy szerezheti. Három év jogszerű és megszakítás nélküli tartózkodás kell hozzá, nem minősül azonban megszakításnak az ország alkalmanként négy hónapra történő elhagyása, ha a külföldi tartózkodások összidőtartama a kérelem benyújtását megelőző három év alatt nem haladta meg a kettőszázhetven napot.

EK letelepedési engedély: ennek fő kritériuma a Magyarország területén való öt évi tartózkodás, amely jogszerű és folyamatos. Nem minősül a tartózkodás megszakításának az ország alkalmanként hat hónapra történő elhagyása, ha a külföldi tartózkodások összidőtartama öt év alatt nem haladhatja meg a háromszáz napot. Kaphatja az is, aki a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően legalább két évig jogszerűen és megszakítás

-
- *Hivatalos célú tartózkodási engedély:* három évre adható és alkalmanként a hivatalos szolgálat vagy képzés, továbbképzés érvényességi idejéhez igazodó időtartammal, de legfeljebb három évvel hosszabbítható. Kaphatja pl. sajtótudósító vagy diplomáciai mentességhez kötődően is adható.
  - *A keresőtevékenység folytatása céljából kiadott tartózkodási engedély:* legfeljebb három évre adható és alkalmanként legfeljebb három évvel hosszabbítható.
  - *Családegyesítési célú tartózkodási engedély: főszabály szerint* legfeljebb három évre adható és alkalmanként legfeljebb három évvel hosszabbítható.
  - *Tanulmányi célú tartózkodási engedély:* ha a képzés időtartama két évnél rövidebb, a képzés időtartamához igazodik, ha a képzés időtartama két év vagy annál hosszabb, akkor legalább egy, de legfeljebb két év, amely alkalmanként legalább egy, legfeljebb két évvel meghosszabbítható.
  - *Kutatási célú tartózkodási engedély:* legfeljebb öt évre adható és alkalmanként legfeljebb öt évvel hosszabbítható.
  - *Gyógykezelési célú tartózkodási engedély:* a gyógykezelés időtartamához igazodik, de legfeljebb két évre adható és alkalmanként legfeljebb két évvel hosszabbítható.
  - *Önkéntes tevékenység céljából kiadott tartózkodási engedély:* maximum két évre adható.
  - *Nemzeti tartózkodási engedély:* legfeljebb öt évre adható és alkalmanként legfeljebb öt évvel hosszabbítható.
  - *Humanitárius célú tartózkodási engedély:* egy évre adható és alkalmanként legfeljebb egy évvel hosszabbítható, ha befogadott vagy kísérő nélküli kiskorú kapja, hat hónapra adható és alkalmanként legfeljebb hat hónappal hosszabbítható, ha a hatóságokkal bűncselekmény felderítése érdekében együttműködő személyről van szó, vagy menekültől; illetve ha hontalanról, akkor három évre adható és alkalmanként legfeljebb egy évvel hosszabbítható.

nélkül Magyarország területén tartózkodott, és legalább öt évig jogszerűen és megszakítás nélkül az Európai Unió tagállamainak területén tartózkodott.

Menekült statusú személyek: menekült az, aki faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni; vagy aki állampolgársággal nem rendelkezve és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva ilyen események következtében nem tud, vagy az üldözéstől való félelmében nem akar oda visszatérni.²⁰

Menedékesek: Csoportosan menekülőkről van szó, akik hazájukból fegyveres konfliktus, polgárháború vagy etnikai összecsapás miatt menekülnek, illetve azért, mert hazájukban az emberi jogok durva megsértése (kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód) fordul elő.²¹

Oltalmazottak: Magyarország oltalmazottként védelemben részesíti azt a külföldit, aki nem felel meg a menekültekénti elismerés feltételeinek, de fennáll annak a veszélye, hogy származási országába történő visszatérése esetén őt súlyos sérelem érné, és nem tudja, vagy a veszélytől való félelmében nem kívánja a származási országa védelmét igénybe venni.²²

Befogadottak: aki az állampolgársága – hontalan esetén a szokásos tartózkodási helye – szerinti országba átmenetileg azért nem küldhető vissza, mert ott az *Alaptörvény XIV. cikk (2) bekezdésében* meghatározott magatartásnak lenne kitéve²³, és nincs olyan biztonságos harmadik ország, amely befogadja, de nem jogosult sem menekültekénti vagy hontalankénti elismerésre, sem ideiglenes sem kiegészítő védelemre. „2010-ben Magyarországon 258 fő rendelkezett befogadott jogállással. 2011-ben 11 fő befogadottként történő elismerésére került sor.”²⁴

Kísérő nélküli kiskorú személyek: olyan kiskorú személyek, akik felnőttkorú kísérő nélkül érkeznek az országba, vagy a belépést követően maradtak felügyelet nélkül, mindaddig, amíg

---

²⁰ 1989. évi 15. törvényerejű rendelet, 1.§, 2. bekezdés

²¹ Magyarország menedékesként ideiglenes védelemben részesíti azt a külföldit, aki Magyarország területére tömegesen menekülők olyan csoportjába tartozik, amelyet az Európai Unió Tanácsa 2001. július 20-i, 2001/55/EK tanácsi irányelvben meghatározott eljárás szerint - ideiglenes védelemre jogosultként elismert, vagy a Kormány ideiglenes védelemre jogosultként ismert el, mivel a csoportba tartozó személyek hazájukból fegyveres konfliktus, polgárháború vagy etnikai összecsapás, illetve az emberi jogok általános, módszeres vagy durva megsértése - így különösen kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód - miatt elmenekülni kényszerültek. 2007. évi LXXX. tv. 19.§

²² 2007. évi LXXX. törvény 12.§

²³ *Alaptörvény XIV. cikk (2)* Senki sem utasítható ki olyan államba, vagy nem adható ki olyan államnak, ahol a veszély fenyegeti, hogy halálra ítélik, kínozzák vagy más embertelen bánásmódnak, büntetésnek vetik alá.

²⁴ emberijogok.kormany.hu/nemzetkozi-vedelmet-kero-es-abban-reszesulo-szemelyek

ilyen személy felügyelete alá nem kerülnek. Az ő elhelyezésük céljából működnek hazánkban otthonok a kísérő nélküli kiskorúak számára.²⁵

1. ábra Bevándorolt, letelepedett és három hónapot meghaladó tartózkodók száma 2012 - 2013. december 31-i állapot szerint, Forrás: www.bmbah.hu

Státusz megnevezése	2012.12.31-i állapot	2013.12.31-i állapot	Változás	Változás %-ban
Bevándorlási engedély*	39 267	38 505	-762	-1,94%
Letelepedési engedély**	4 845	4 376	-469	-9,68%
Tartózkodási engedély	32 276	33 585	1 309	4,06%
Nemzeti tartózkodási engedély	2 005	784	-1 221	-60,90%
EGT tartózkodási engedély	8	7	-1	-12,50%
Regisztrációs igazolás ²⁶	101 795	113 507	11 712	11,51%
Állandó tartózkodási kártya ²⁷	17 014	17 344	330	1,94%
Magyar állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja	6 321	3 530	-2 791	-44,15%
EGT állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja	375	273	-102	-27,20%
EK letelepedési engedély	479	478	-1	-0,21%
Nemzeti letelepedési engedély	6 947	6 672	-275	-3,96%
Ideiglenes letelepedési engedély	5	5	0	0,00%
Menekültként személyi igazolvánnyal rendelkező*	1 561	1 513	-48	-3,07%
Oltalmazottként személyi igazolvánnyal rendelkező*	683	927	244	35,72%
Befogadotti státusszal rendelkező	151	98	-53	-35,10%
Összesen	213 732	221 604	7 872	3,68%

²⁵ emnhungary.hu/sites/default/files/kisero_nelkuli_kiskoruak_vegleges.pdf

²⁶ 2007. évi I. törvény 21. § (1) Az EGT-állampolgár száznolcvan napon belül kilencven napot meghaladó tartózkodás esetén - legkésőbb a beutazástól számított kilencvenharmadik napon - köteles a tartózkodását személyes adatainak közzétételével bejelenteni. A tartózkodás bejelentésekor be kell mutatni, illetve csatolni kell a tartózkodási feltételek fennállását igazoló - külön jogszabályban meghatározott - okiratokat.

(2) Az e törvényben foglalt feltételek igazolása esetén a tartózkodás bejelentéséről szóló igazolást (regisztrációs igazolás) az eljáró hatóság azonnal kiállítja.

²⁷ 2007. évi I. törvény 24. § (1) Az EGT-állampolgár és a családtag állandó tartózkodási jogát az eljáró hatóság által kiállított okmány (állandó tartózkodási kártya) tanúsítja.

Hontalanok: azok a személyek, akik egyetlen állam állampolgárságával sem rendelkeznek. Ez egy kiszolgáltatott állapot, hazánk törekszik a hontalanság felszámolására, megelőzésére, és szerte a világon nemzetközi egyezmények születtek a hontalanság eseteinek kiküszöbölésére.

Jogsértő külföldiek: többféle okból kerülhetnek emberek ebbe a kategóriába, pl. jogtalan beutazás vagy jogtalan tartózkodás, jogsértő cselekmény elkövetése kapcsán, velük szemben kényszerintézkedések elrendelésének van helye.

2.1. A migránsok által életre hívott kihívások és veszélyek

A KSH adatai szerint Magyarországon az érvényes engedéllyel rendelkező, huzamosan itt tartózkodó külföldiek száma 2013. január 1-jén közel 144 ezer fő, a teljes népesség 1,4%-a volt. A külföldiek döntő többsége Európából, ezen belül is valamely szomszédos országból érkezett. Románia (29%) mellett Németország (11%), Ukrajna (8%) és Szerbia (6%) állampolgárai vannak jelen nagy arányban. A bevándorlók másik nagy csoportja az Ázsiából érkezőké, közülük a kínaiak (7%) vannak többségben. Az afrikai és az amerikai földrésről származó bevándorlók aránya kisebb (2-3%).²⁸ 2013-ban drámai módon nőtt a kérelmek száma, ugyanis 2013 júliusáig annyi menedékkérelmet nyújtottak be, mint amennyit 2008-2012 között összesen.²⁹ SZABÓ A. Ferenc poliológus-demográfus hívja fel a figyelmet arra, hogy a migránsok többnyire nem valami bűnös szándékkal érkeznek, hanem személyes sorsuk javulását remélik a bevándorlástól. „Irritáló lehet a migránsok váratlanul nagy száma, menekülteként való tömeges jelentkezése. Irritálhatja az alapnépességet, ha a jövevények túlságosan szegények, láthatóan a meggazdagodás vezérelte őket. Irritáló, ha túlságosan nagy a civilizációs különbség az új munkavállalók és a régi dolgozók között.”³⁰ A migránsok által a közvélekedés szerint a Magyarországon élők számára életre hívott veszélyeket az alábbi csoportosítás alapján vizsgálom majd: 1. A munkahelyek elvétele, illetve az ettől való félelem 2. Bűncselekmények növekedése külföldi állampolgárságú bűnelkövetők által, 3. Terrorfenyegetettségől való félelem, 4. Kulturális és vallási különbségek által okozott feszültség, 5. Járványügyi veszélyek.

---

²⁸ Központi Statisztikai Hivatal, Magyarország-2012., Szerzők: ANDREJCSIK Linda, BAKOS Norbert, BOCZ János, DEÁK Tiborné, FREID Mónika, HIDAS Zsuzsanna, HERZOG Tamás, JÁVORSZKYNÉ NAGY Anikó, KELEMEN Nóra, KOVÁCS Benedek, KOVÁCS Krisztián, MAJOROS Marcella, MOLNÁR Beatrix, NAGYNÉ PAKULA Urszula, OPARIN-SALAMON Melinda 2013. www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2012.pdf, 20.o.

²⁹ www.demokrata.hu/ujsgcikk/bdquomit_mondjak_hogy_ne_tunjek_rasszistanakrdquo/

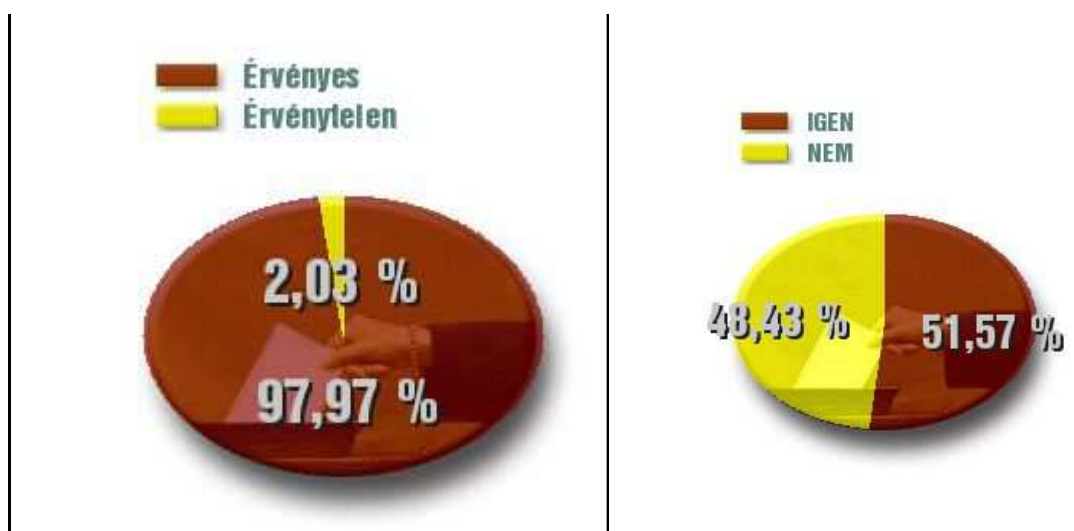
³⁰ SZABÓ A. Ferenc: A migráció és az Európai Unió bővítése, in SZABÓ A. Ferenc (szerk.): *Levelek Budapestről, Politikai és történelmi írások a Bécsi Napló hasábjain*, (Budapest, Nemzeti Közszerződési és Tankönyvkiadó, 2013.) 62.o.

2.2. A munkahelyek elvesztése

A klasszikus félelmek sorába illeszkedik az a gondolat, hogy a beáramló migránsok elveszik majd a munkahelyeket. Számos magyar választópolgárt ez a félelem vezérelt, amikor leszavazták a határon túli magyarok állampolgárságát 2004-ben egy hazánkban megrendezett népszavazáson. A kérdés, melyet a népszavazáson feltettek a magyar állampolgárok számára így hangzott:³¹

„Akarja-e, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson arról, hogy kedvezményes honosítással - kérelmére - magyar állampolgárságot kapjon az a magát magyar nemzetiségűnek valló, nem Magyarországon lakó, nem magyar állampolgár, aki magyar nemzetiségét a 2001. évi LXII. tv. 19. § szerinti "Magyar igazolvánnyal" vagy a megalkotandó törvényben meghatározott egyéb módon igazolja?”

1. ábra³²

A népszavazás e kérdés tekintetében eredménytelen volt.

A feltett kérdésre

érvényesen szavazott az érvényes szavazólapot leadott választópolgárok 97,97 %-a, 2 949 849 fő,

érvénytelenül szavazott az érvényes szavazólapot leadott választópolgárok 2,03 %-a, 61 168 fő,

³¹ www.valasztas.hu/hu/ovb/45/45_0.html

³² Az ábra és a hozzá tartozó szöveg a Nemzeti Választási Bizottság fentebb hivatkozott honlapján található.

IGEN választ adott az érvényesen szavazó választópolgárok 51,57 %-a, 1 521 271 fő,
NEM választ adott az érvényesen szavazó választópolgárok 48,43 %-a, 1 428 578 fő,
IGEN választ adott az összes választójogosult 18,90 %-a,
NEM választ adott az összes választójogosult 17,75 %-a.

2011 előtt a külföldi munkavállalók a teljes foglalkoztatottság mintegy egy százalékát jelentették hazánkban. A Magyarországon külföldieket alkalmazó vállalatok száma 2010-ig 7106-ra csökkent a korábbiakhoz képest. Látható az is, hogy a vegyes tulajdonban lévő cégek 113-szor (!) nagyobb hajlandósággal alkalmaznak külföldieket, mint a többi.³³ Az ipar és a vendéglátás területén elsősorban a kínai munkavállalók vannak jelen, az összes kiadott engedély 28,7%-át ők kérik, (2011. első kilenc hónapjának adatai) őket az ukrán állampolgárok követik 27,4%-kal. Sokan úgy vélik egyébként, a kínaiak nem terveznek hosszú távú maradást, mivel erősen ragaszkodnak kulturális gyökereikhez és szokásaikhoz, ezért egy rövid idejű meggazdagodás után vissza kívánnak térni hazájukba. A kínaiak egyébként 1998, a vízumkényszer eltörlése óta áramlanak hazánkba intenzíven.³⁴ Természetesen nem szabad megfeledkezni arról, hogy a feketemunkások is jelentős számban vannak jelen hazánkban, akik között szintén találunk külföldieket. 2011-es adatok szerint 12.000 főre tehető a feketemunkások száma Magyarországon.

2012-ben a munkaadók összesen 7 835 a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező fő foglalkoztatásának megkezdését jelentették be,³⁵ amely csökkenést jelent 2011-hez képest. Az érvényes bejelentéssel rendelkező külföldi állampolgárok száma 2012. december 31-én, pedig összesen 51 191 fő volt és 18 418 db egyéni munkavállalási engedély volt érvényben harmadik országbeli polgárok számára.³⁶ Viszonyításképpen megjegyezzük, hogy Magyarországon 2013 I. negyedévére 3 millió 818 ezer fő volt a megfigyelés körébe tartozó 15–74 éves foglalkoztatottak száma. 2014 I. negyedévében pedig 4 millió 78 ezer fő volt a foglalkoztatottak létszáma, vagyis több mint egy évvel korábban.³⁷

A fenti adatokból bátran levonhatjuk azt a következtetést, hogy a teljes foglalkoztatottak számához képest elenyésző a külföldi munkavállaló Magyarországon. Vagyis semmi nem indokolja a magyar állampolgárságú munkavállalóknak azt a félelmét, hogy a migránsok munkahelyet vesznek majd el tőlük. Különösen annak fényében, hogy a korlátozások

---

³³ mandiner.hu/cikk/20111128_kulfoldi_munkavallalok_magyarorszagon

³⁴ mandiner.hu (30.lj.) A feketemunkásokra vonatkozó statisztika is itt olvasható.

³⁵ A bejelentés és az engedélyköteles munka két különböző dolog, a számok változása ezzel is magyarázható.

³⁶ afsz.hu A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai, készítette: SZÉKÁCS Tamás. Harmadik ország állampolgárságával rendelkező személy: a magyar állampolgár kivételével minden olyan személy, aki nem EGT-állampolgár, ideértve a hontalant is, 2007. évi I. törvény, 2.§a)

³⁷ www.ksh.hu/foglalkoztatottsag

feloldását követően az utóbbi években jelentősen nőtt a munkát vállaló magyar állampolgárok száma Nyugat-Európában. A munkaerő-vándorlás ma már természetes folyamat. SZABÓ A. Ferenc úgy látja, hogy a fejlett nyugat-európai államok gazdasági sikeréhez is hozzájárultak a külföldiek, nélkülük nem lehetne működtetni hatalmas embererőket igénylő gazdaságokat, ipari-mezőgazdasági tevékenységeket, mert a demográfiai tartalékok már elapadtak a világ legtöbb országában.³⁸

2.3. Bűncselekmények megnövekedése a beáramló külföldiek miatt

Köztudott, hogy a rendszerváltáskor emelkedett a bűncselekmények száma hazánkban, de nemcsak mennyiségi, hanem minőségi változás is történt a bűnelkövetés terén. Újfajta bűnelkövetési formák jelentek meg, hazánk bekapcsolódott a nemzetközi bűnözésbe. Ezek a változások valamennyi rendszerváltó országban végbementek, és mindenhol sokkolóan hatottak az állam lakosságára. A magyarázat abban keresendő, hogy a volt szocialista országok megnyitották határaikat a külföldiek előtt, engedélyezték állampolgáraik kiutazását a korábbiaknál szabadabb mértékben és csatlakoztak nemzetközi szervezetekhez, melyek révén bekapcsolódtak az államok feletti joghatósággal rendelkező nemzetközi szervezetek tagjainak sorába, lemondva ezzel önként szuverenitásuk egy részéről. Tulajdonképpen azt is mondhatjuk, hogy a globalizáció számtalan előnye mellett, mint például a befektetések és a gazdasági kapcsolatok határookra való tekintet nélküli összefonódása, valódi negatívumként a határon átnyúló bűnözés kiterjedését említhetjük.

„Magyarországon az 1970-1995 közötti 25 év alatt az ismertté vált bűncselekmények száma négyszeresére nőtt. 1970-ben 122 ezer, 1988-ban 185 ezer bűncselekmény vált ismertté.” 1995-ben érte azonban az állampolgárokat a legnagyobb sokk, amikor 502.000 lett a bűncselekmények száma, most először sikerült átlépni az 500.000-es határt.³⁹ 2009-ben 394.000 bűncselekmény történt, addig 2012-ben 472.000 bűncselekményre derült fény.⁴⁰

2012-ben a legtöbb bűnelkövető a Legfőbb Ügyészség statisztikája szerint Romániából érkezett hazánkba, mintegy 1324 fő, őket a szerb elkövetők követték a sorban 524 fővel, majd

---

³⁸ SZABÓ A. Ferenc (30.lj.) 61.o.

³⁹ www.complex.hu/kzldat/o03h0115.htm/o03h0115_3.htm, 115/2003. (X. 28.) OGY határozat a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról, Melléklet a 115/2003. (X. 28.) OGY határozathoz, A Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiája, a Stratégiát az 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozattal kihirdetett Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia váltotta fel.

⁴⁰ szamvarazs.blogspot.hu/2013/02/bunugyi-statisztikak.html

az Ukrajnából, Afganisztánból, Szlovákiából, Pakisztánból, Koszovóból, Németországból, Törökországból és végül Ausztriából érkező bűnelkövetők.⁴¹

Statisztikák szerint a románok a szlovákok és az ukránok elsősorban vagyon elleni bűncselekményeket követnek el, de a románok és az ukránok jelen vannak a közrend elleni cselekmények kapcsán is, ebben a kategóriában az okirat-hamisítások a leggyakoribbak. A külföldiek a legtöbb bűncselekményt a fővárosban követik el, ezt követte Csongrád megye 2012-es adatok szerint. A regisztrált külföldi állampolgárságú elkövetők száma 4756 volt 2012-ben.⁴² A közlekedési baleseteket/bűncselekményeket főleg a románok okozzák, de említhetőek a szlovákok és az osztrákok is e téren.⁴³

Magyarország földrajzi fekvése kedvez a nemzetközi bűnelkövetésnek, hazánk tranzit- és célország is sok tekintetben. Míg Románia felől a prostitúció és az embercsempészet, addig Ukrajna felől a cigaretta- és az embercsempészet fenyeget bennünket, Szerbia irányából pedig a drog-és a fegyverkereskedelem útvonalai haladnak át hazánkon.⁴⁴ Sokan úgy gondolják, hogy a külföldiek által elkövetett bűncselekmények száma elenyésző, az összбүнözéshez képest, míg mások zavarónak tartják a külföldi bűnelkövetők által okozott jogsértéseket a meglévő formájában is. A migránsok által elkövetett jogsértések problémaként jelentkeztek az Európai Unió más tagállamaiban is, így például Olaszországban a tömeges román vagy afrikai bevándorlókat említhetjük, Angliában⁴⁵ a magyarokat, lengyeleket, bulgárokat, romákat. Franciaország esetében is gondot jelentett az elmúlt években a tömeges bevándorlás, elsősorban a kelet-európai romák, észak-afrikaiak, illetve arabok személyében. Mindegyik konfliktus komplex jellegűnek jellemezhető okozati szempontokat tekintve, háttérükben megfogalmazódott ugyanis a bevándorlók és az alapnépesség közötti életszínvonalbeli különbség, valamint egyes konfliktusok háttérében kirajzolódott a vallási szembenállás is.⁴⁶ BIBÓ István mutatott rá találóan, hogy a konfliktusok népek között mindig összetettek, és a szegények-gazdagok szembenállása, bármily egyszerűen is hangzik, de a konfliktusok egyik állandó alappillére.

2.4. Terrorfenyegetettség

---

⁴¹ www.mklu.hu/cgi-bin/index.pl?text=22

⁴² Az adatok összesítése kis fáziskéséssel érhető el, főként 2012-es adatok állnak rendelkezésünkre a cikk megírásának idején.

⁴³ www.mklu.hu (41.lj.) A Legfőbb Ügyészség statisztikája

⁴⁴ Biztonságpolitikai Szemle, Corvinus Külügyi és Kulturális Egyesület, biztpol.corvinuebassy.com

⁴⁵ angliai-magyarok.co.uk/angolok-nem-kernektobb-bevandorlot.html

⁴⁶ A Franciaországbeli zavargásokról részletesen ír SUTUS László: Zavargások Franciaországban című tanulmányában, www.publikon.hu/html

A terrorizmus tekintetében legtöbbször azt lehet olvasni, hogy hazánk nem tartozik az elsődleges célpontok közé. Több szakértő felhívja ugyanakkor a figyelmet arra, hogy Magyarország a NATO érdekszövetségének tagja, így teljes mértékben nem állíthatjuk azt, hogy kizárt a terrorfenyegetettség. Biztonságpolitikai szakértők figyelmeztetnek arra is, hogy magyar katonák jelen voltak Irakban és Afganisztánban, ami szintén elegendő okként szolgálhat a támadás szempontjából.⁴⁷ A 2001. szeptember 1-jén történt terrortámadás óta a világ nyugalma már nem ugyanaz, mint régen. A világ több országában történtek külföldiek által elkövetett terrorcselekmények, így megemlíthetjük az Egyesült Államokon kívül, a legismertebbek közé tartozó angliai⁴⁸ vagy spanyolországi eseményeket.⁴⁹

NÓGRÁDI György biztonságpolitikai szakértő azt mondja, Európa a harmadik migrációs hullámnál tart jelenleg. A legelső hullámra, amely az 50'-es években zajlott, szükség volt, a jelenleginél azonban az alacsonyan képzett munkaerő áramlik be, és ezt nem támogatja a lakosság sem.⁵⁰

Egy felmérésből az derül ki, hogy a 18-64 évesek 45 százaléka úgy látja, hogy van belföldi vagy nemzetközi terrorfenyegetettség, 15 százalék nem tudja megítélni, és csupán 40 százalék érzi magát teljes biztonságban. Elsősorban a külföldiek által elkövetett terrorcselekménytől félnek a megkérdezettek. A felmérést a „KutatóCentrum” és a „Marketing & Media” készítette 2011-ben.⁵¹ Szakértők többnyire ugyanazt hangsúlyozzák: Magyarország nem tartozik a kritikus szinten fenyegetett országok közé, azonban a világ kiszámíthatatlansága, hazánk infrastruktúrája miatt nem lehet teljesen kizárni egy terrortámadás lehetőségét.

Érdekes, hogy ugyanebben az évben végzett felmérés kapcsán ellentétes eredményre jutott a terrorfenyegetettség érzését illetően az Ipsos, ennek értelmében leginkább India lakói érzik magukat nagyobb biztonságban, - 41 százaléknyan – őket Indonézia (20 százalék), az Egyesült Államok (18 százalék), s Brazília (15 százalék) polgárai követik. Akik legkevésbé

---

⁴⁷ biztpol.corvinusembassy.com

⁴⁸ „A 2001-es 9/11 mintájára 7/7 néven is ismert londoni terrortámadás célpontja a brit főváros metrórendszere volt. Brit állampolgárságú muszlim férfiak – három pakisztáni és egy jamaikai származású – összehangolt öngyilkos merényletet hajtottak végre a reggeli csúcsforgalomban”- SZÜCS László: A 2000-es évek tíz legvéresebb terrortámadása, www.honvedelem.hu/cikk/41263

⁴⁹ 2004 március 11-én a Madridban felrobbantott bombák összesen 191 embert öltek meg, és több mint 1800-at sebesítettek meg. Muzulmán szélsőségesek a reggeli csúcsforgalomban tíz pokolgépet hoztak működésbe több elővárosi vonaton Madridban és környékén. hu.euronews.com/2014/03/11/a-madridi-terrortamadas-tizedik-eyforduloja/

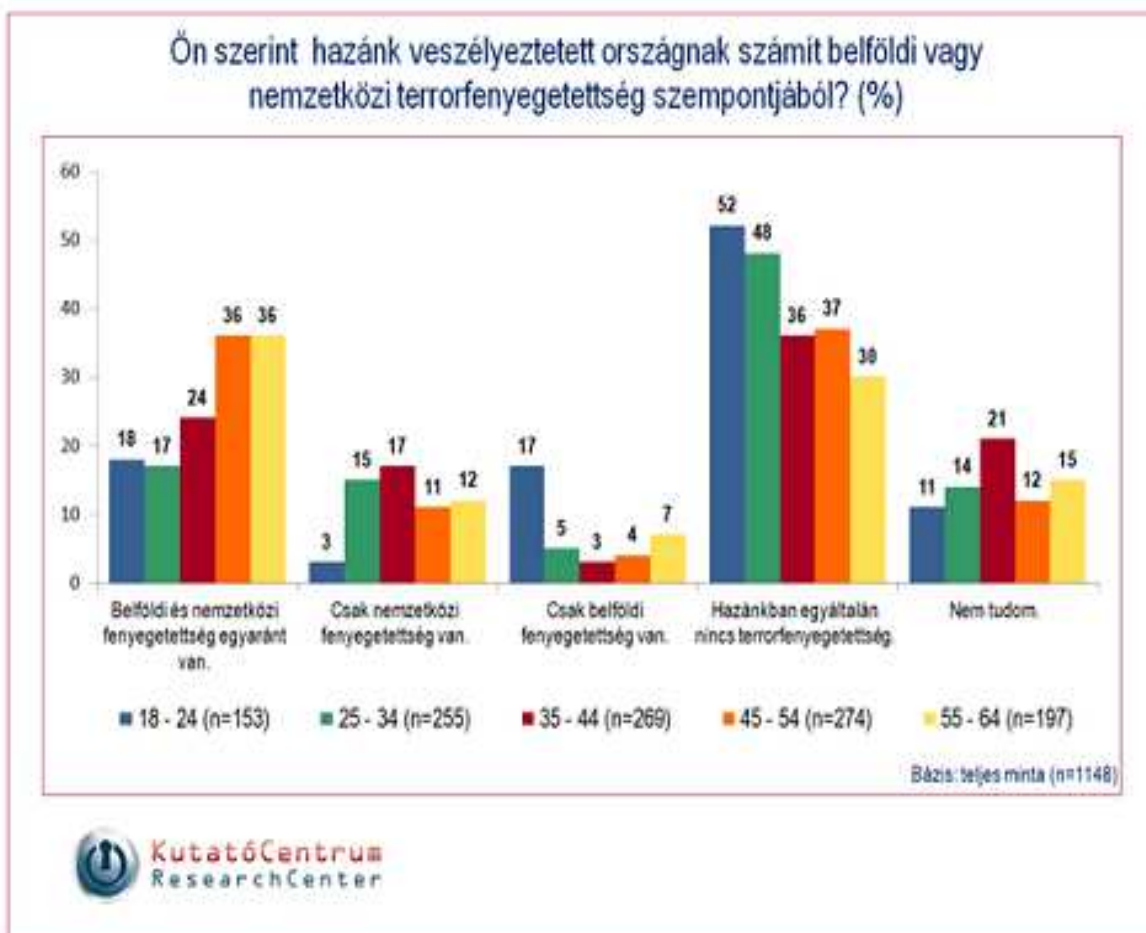
⁵⁰NÓGRÁDI György nézetei- hvg.hu/itthon/20120405_terror_nogradi

⁵¹ www.kutatozentrum.hu/hirek/2011/cikk-252/van-terrorveszely-magyarorszagon

nyugodtak a várható terrorcselekmények miatt, Franciaország (4 százalék), Argentína (4 százalék), Belgium (5 százalék) és Magyarország (5 százalék) válaszadói.⁵²

3. ábra www.kutatocentrum.hu

Napjaink terrorizmusa különösen fenyegető annak tükrében, hogy nem államföket és politikusokat céloz, hanem minél nagyobb ártatlan embertömeget, melynek során, gyermekek, nők, idős emberek tömegei halhatnak meg, vagyis a cél a félelemkeltés és a minél nagyobb értelmetlen károkozás.⁵³ Ezzel a fajta terrorizmussal szemben gyakorlatilag lehetetlen védekezni. Egyetérthetünk NÓGRÁDI György azon megállapításával, mely szerint a titkosszolgálatok fokozottabb együttműködésére van szükség, mert egy új helyzet alakult ki a világon,⁵⁴ de hozzátehetjük, hogy amint hiba csúszik a megelőzésbe, máris emberek és anyagi javak értelmetlen, tömeges pusztulásával találjuk szemben magunkat, vagyis olyan

⁵² www.vg.hu/kozelet/tarsadalom/ipsos-nem-valtozik-a-terrorveszely-a-jovoben-350903

⁵³ A terrorizmus fogalma és története: Publikon Szerkesztőség, www.publikon.hu/htmls/cikkek.html

⁵⁴ NÓGRÁDI György (50.lj.)

katasztrófával, amivel a világ több országában már eddig is találkoztunk, és amely háborús helyzeteket válthat ki államok egymás közti kapcsolatában. Érdekes, hogy a támadások egy részében kifejezetten külföldiek a célpontok⁵⁵, vagyis egy adott országban élő külföldi emberek, katonák vagy külföldi vállalatok dolgozói ellen irányulnak a támadások.

2.5. Kulturális, vallási különbözőségekből eredő feszültségek

A migrációval szembeni feszültséget gerjeszthetik a vallási vagy kulturális különbségek, a külsőségekben megmutató eltérések, például öltözködési vagy viselkedésminták másossága, a családhoz való eltérő viszonyulás, vagy az eltérő erkölcsi alapok is a bevándorlók és a többségi társadalmak között. „Máshogyan főznek, étkeznek, öltöznek, máshogyan viszonyulnak a nőkhöz vagy akár a tulajdonhoz, ami komoly súrlódásokra vezethet.”⁵⁶ Felmérések szerint a nyugat-európaiak a vallási különbözőséggel szemben toleránsabbak, mint a dél-európaiak, míg a dél-európaiak az azonos hagyományok követését is fontosnak ítélik.⁵⁷

A rendszerváltást követő időszakban megemelkedett hazánkban a kínai és az orosz betelepülők száma. Köztudott a határon túli magyarok beáramlása is, akiket nagyobb toleranciával fogadnak az itt élők, mint a többi bevándorlót. Egy korábbi felmérés adatai szerint hazánkban a megkérdezettek 46%-a nem nézné jó szemmel, ha szomszédjába kínaiak költöznének, 44% nem örülne neki, ha muszlimok lennének szomszédai, és 11% még az erdélyi magyar szomszéd lehetőségét is elutasítja. Összességében a bevándorlókat 43% nem látná szívesen.⁵⁸ Az idegenellenességet vizsgálta az Európai Társadalmak Összehasonlító Vizsgálata (*European Social Survey-ESS*)⁵⁹ amely kimutatta, hogy Magyarország az egyik leginkább idegenellenes a térségben. Nem véletlen, hogy még mindig igen alacsony a külföldiek létszáma, a többi országhoz képest.

A kezdeti lelkesedéshez képest hazánkban nőtt az ellenérzés a határon túli magyarokkal szemben is, akik egy 2010-es törvénymódosítás óta kedvezményesen szerezhetnek magyar

---

⁵⁵ HORVÁTH Attila: Terrorfenyegetettség: célpontok, nagyvárosok közlekedés. www.zmne.hu/dokisk/hadtud/Horvath.pdf

⁵⁶ SZABÓ A. Ferenc (30. l.) 62.o.

⁵⁷ NEMÉNYI Mária – TAKÁCS Judit, Befogadás és idegenellenesség Európában és Magyarországon, www.policy.hu/takacs/pdf-lib/esely200505nemenyi-takacs.pdf, (Esély 2005/5) 30.o.

⁵⁸ HAJDUK Annamária: Esély vagy veszély? Bevándorlás Magyarországra, Demos Magyarország, 2008. október, www.publikon.hu/application/essay/453_1.pdf

⁵⁹ Az ESS egy nemzetközi összehasonlító vizsgálat, amelynek célja az európai társadalmak monitoring kutatása szociológiai és politikatudományi szempontok szerint. www.tarki.hu/hu/research/ess/

állampolgárságot egyszerűsített honosítási eljárással, tehát egyértelműen részei a szuverenitásnak. A kínaiakkal szemben az az ellenérzés fogalmazódik meg, hogy úgysem tudnak majd beilleszkedni és megfigyelhető, hogy többnyire elkülönülten élnek és egymás közt házasodnak. A kínaiak látásmódja is érdekes ugyanakkor a magyarokról: „kissé gyermeteg, ártatlan, lusta és szabadidő-orientált nép, nem elég szorgalmas az üzleti sikerhez, de – szexuális szabadossága ellenére – egészségesebb (vagy naivabb) erkölcsi értékrendje és fejlettebb emberi kapcsolatai vannak, mint a mai kínaiaknak.”⁶⁰ A kulturális, vallási különbözőség már a világ több országában gerjesztett konfliktust a többségi társadalom és a bevándorlók között, így például Svájcban, Angliában, Olaszországban, Franciaországban, Belgiumban, Hongkongban. A feszültség forrása nem feltétlenül a befogadó ország tolerancia hiánya, előfordulhat az is, hogy a bevándorló népesség nem hajlandó a fogadó ország nyelvét elsajátítani, vagy a többség vallását nem tartja tiszteletben, egyszóval semmiféle alkalmazkodásra nem hajlandó.⁶¹

2.6. Járványügyi veszélyek

Óhatatlanul felmerül a kérdés az országokba beáramló menekülthullám és a különböző célokkal érkező bevándorlók kapcsán, hogy nem jelentenek-e járványügyi veszélyt a lakosságra nézve ezek az emberek, esetleg nem hozhatnak-e be olyan betegségeket, amelyek már nem vagy csak elvétve léteznek egy adott állam területén. Amikor a menekültek Magyarország területére érkeznek, egy általános orvosi vizsgálaton esnek át, ha fertőző betegségük van, akkor elkülönítőbe kerülnek. Ha kábítószerfüggő, ebben az esetben is kezelik. A speciális szűréseket a Népegészségügyi Intézet végzi. A debreceni befogadó állomás szerint még soha nem volt járványügyi helyzet hazánkban menekültek miatt. A budapesti reptéren több tízezer ember fordul meg naponta mindenfajta egészségügyi szűrés nélkül, ez sokkal veszélyesebb, mint egy befogadó állomás.⁶² Nem szabad azonban megfeledkeznünk arról, hogy az illegális migránsok hozhatnak be járványokat az államok területére. A járványok jelentette veszélyek nem látványosak, amíg nem öltenek tömeges méreteket, azonban ebben az esetben komoly következményeik lehetnek.⁶³ A járványok

---

⁶⁰NYÍRI Pál: „Európa Hongkongja”? Kínai–magyar akkulturáció Magyarországon, ittvagyunk.eu/application/essay/14_1.pdf

⁶¹KASSAI Beáta: Ki vagy te európai? Gondolatok az európai kulturális identitásról filozofia.unideb.hu, 7.o.

⁶²www.demokrata.hu (57.lj.) a menekültekre vonatkozó információk itt olvashatóak

⁶³biztpol.corvinusembassy.com (44.lj.)

között⁶⁴ az influenza különböző változatait említhetjük, a SARS vírust, tuberkolózis- és Staphylococcus baktériumokat, a személyiségi jogok fokozott védelme miatt gondot jelent a HIV/AIDS vírus terjedésének követése, illetve a bevándorlókon tesztek elvégése. Isabel DE LA MATA az Unió egészségügyi főtanácsadója szerint a bevándorlók és a nemzetiségi csoportok egészségi állapota azonban sok esetben jobb, mint a lakosságé.⁶⁵

A határon az egészségi állapotot aligha lehet ellenőrizni,⁶⁶ így azok, akik például turistacélból vízummentesen érkeznek az országba, behozhatnak járványokat az ország területére. A tartózkodási engedélyek között is vannak olyanok, melyek lehetővé teszik betegek beutazását, ilyen például a gyógykezelési céllal kiadott tartózkodási engedély, amely kifejezetten a gyógyítást célozza, ezzel bármilyen vírushordozó az országba kerülhet, de a humanitárius célból kiadott tartózkodási engedély⁶⁷ is lehetővé teszi betegek kezelését és befogadását. A menekülti elismerésnek pedig nem akadály a semmiféle betegség. Így TÓTH Judit is felteszi azt a kérdést, hogy vajon a vírushordozók szabad mozgását jelenti-e az Európai Unió a munkaerő és a személyek szabad mozgása mellett.⁶⁸

3. Következtetések

LEHOCZKI Bernadett mutat rá találóan tanulmányában⁶⁹, hogy Európa államai nem tartoznak a klasszikus befogadó országok közé, olyan formában, mint például az Egyesült Államok, Ausztrália vagy Kanada, ezért nem is tudnak megfelelő válaszokat adni a felmerülő kihívásokra, ugyanis rövid idő alatti felduzzanásról beszélhetünk a bevándorlók megjelenése kapcsán, és mindenképpen új jelenségről, legalábbis a klasszikus befogadó országokkal való összehasonlításban. Hogy a bevándorlók által emlegetett veszélyek mennyiben valóság vagy vélték, ebben a kérdésben eltérők az álláspontok, mindenesetre azt megállapíthatjuk, SZABÓ A. Ferenc nyomán is, hogy sok országban elapadtak a belső demográfiai tartalékok, nemcsak munkaerő szempontból, de gondolhatunk akár a népességfogyásra is. Két megoldást tár elénk a szerző: az első a sokgyermekes családmódel. 3-4 gyermek családonként elég lenne a megbombolt helyzet visszaállítására, azonban ha ez nem történik meg, később már 5-7 gyermek kellene családonként. A másik megoldás nagyszámú telepese befogadása, ha ez

⁶⁴ biztpol.corvinueembassy.com (44.lj.)

⁶⁵ ec.europa.eu/health/newsletter/105/newsletter_hu.htm

⁶⁶ TÓTH Judit: A HIV státusz szerepe az idegenrendészetben: 35. o., tasz.hu/files/tasz/imce/HIV_kotet.pdf

⁶⁷ TÓTH Judit (66.lj.) 37. és 40.o.

⁶⁸ TÓTH Judit (66.lj.) 40. o. és 42.o.

⁶⁹ LEHOCZKI Bernadett (10.lj.) 11. o.

utóbbi megoldás mégsem tetszene, akkor tessék visszatérni az első megoldáshoz.⁷⁰ A migráció ilyen formában nem ördögi jelenség, a bevándorló népesség hozza magával egy idegen kultúrában megszerzett ismereteit, vagyis növelheti egy adott ország kulturális sokszínűségét. Napjainkban azonban Magyarországra is főként az a képzetlen munkaerő áramlik be, amely fizikai munkára hasznosítható ugyan, de nem lendíti előre az adott ország tudományos-technikai haladását.⁷¹ A fokozott bevándorlás következtében az európai országok lakossága mind inkább heterogénné válik, amely a nemzeti szuverenitásra kiható tényező, a multikulturális együttélés, úgy tűnik kiváltotta a nemzeti keretek megerősítése iránti fokozott igényt is. A magam részéről úgy gondolom a bűncselekmények elkövetése és a terrorfenyegetettség tipikusan azok a veszélyek, amelyeket a professzionális rendőrségi és nemzetbiztonsági tevékenység és a fejlett technikai eszközök mellett sem lehet a globalizálódott világrendben teljeskörűen kiküszöbölni. A külföldiek bevándorlását, mint munkaerőforrást szükségesnek és hasznosnak vélem, a járványügyi veszélyeket pedig egy valós és sokak által lebecsült veszélyforrásnak gondolom, ahol bár felmerül a személyiségi jogok témaköre, de közegészségügyi szempontokra hivatkozva semmi esetre sem a liberalizációt, hanem a magyar lakosság védelmében a jogalkotást és a jogalkalmazást összehangolva a kötelező szűrések kiterjesztését helyezném előtérbe.

Felhasznált irodalom:

- François Guizot: Válogatott politikai írások, Budapest, 2005. L'Harmattan
- Dr. Moór Gyula: Jogfilozófia, jegyezte: Püski Sándor, Budapest, 1994. Püski
- Navracsics Tibor: A nemzeti szuverenitás és az európai integráció kapcsolatáról, In: "Jöjj el szabadság!" Bihari Mihály egyetemi tanár 60. születésnapjára készült ünnepelő kötet, Budapest, 2003. Rejtjel, Politológiai könyvek 14, Bibliotheca Iuridica
- Szabó A. Ferenc: A migráció és az Európai Unió bővítése, In: Levelek Budapestről, Politikai és történelmi írások a Bécsi Napló hasábjain, Budapest, 2013. Nemzeti Köszolgálati és Tankönyvkiadó
- Szabó A. Ferenc: Budapest, 2009. Népesedés, migráció, biztonság, ZMNE
- Takács Péter: Államtan, Az állam általános sajátosságai, Budapest, 2011. Budapesti Corvinus Egyetem

---

⁷⁰ SZABÓ A. Ferenc SZŐCS Géza erdélyi költő gondolatait idézi: *Népesedés, migráció, biztonság* című művében, Bp., 2009. ZMNE, 30. o.

⁷¹ Ez különösen aggasztó, annak tudatában, hogy a diplomások egy része, például a magyar orvosok tömegesen hagyják el az országot, külföldi munkalehetőséget keresve.

Internetes cikkek, tanulmányok:

- Felber Tamás: Az emberi és polgári jogok nyilatkozatától a kulturális relativizmus provokációjáig, 2009. szeptember 30. www.ofi.hu/tudastar/felber-tamas-emberi
- Hajduk Annamária: Esély vagy veszély? Bevándorlás Magyarországra, Demos Magyarország, 2008. október, www.publikon.hu/application/essay/453_1.pdf
- Horváth Attila: Terrorfenyegetettség: célpontok, nagyvárosok közlekedés, www.zmne.hu/dokisk/hadtud/Horvath.pdf
- Kassai Beáta: Ki vagy te európai? Gondolatok az európai kulturális identitásról filozofia.unideb.hu
- Képes György: Abszolutizmusok az európai és magyar alkotmánytörténetben, majt.elte.hu/Tanszekek/Majt/.../segedanyag_doc/.../Abszolutizmusok.pdf, 2010.
- Központi Statisztikai Hivatal, Magyarország-2012., Szerzők: Andrejcsik Linda, Bakos Norbert, Bocz János, Deák Tiborné, Freid Mónika, Hidas Zsuzsanna, Herzog Tamás, Jávorszkyé Nagy Anikó, Kelemen Nóra, Kovács Benedek, Kovács Krisztián, Majoros Marcella, Molnár Beatrix, Nagyné Pakula Urszula, Oparin-Salamon Melinda 2013. www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2012.pdf
- Lehoczki Bernadett: A migrációs politika kihívásai a bővülő Európában, ppb.mk.uni-nke.hu/.../472-a-migracios-politika-kihivasai-a-bovulo-euro
- Neményi Mária-Takács Judit, Befogadás és idegenellenesség Európában és Magyarországon, www.policy.hu/takacs/pdf-lib/esely200505nemenyi-takacs.pdf, Esély 2005/5
- Nyíri Pál: „Európa Hongkongja”? Kínai–magyar akkulturáció Magyarországon, ittvagyunk.eu/application/essay/14_1.pdf
- Paczolay Péter: A legfőbb hatalom eredete. Újkori államelméletek, www.rubicon.hu/magyar/oldalak/ujkori_allamelmeletek_a_legfobb_hatalom eredete/
- Sutus László: Zavargások Franciaországban, www.publikon.hu/htmls/cikkek.html
- Szűcs László: A 2000-es évek tíz legvéresebb terrortámadása, www.honvedelem.hu/cikk/41263

- Tóth Judit: A HIV státusz szerepe az idegenrendészetben, tasz.hu/files/tasz/imce/HIV_kotet.pdf

Egyéb internetes források:

- angliai-magyarok.co.uk/angolok-nem-kernek-tobb-bevandorlot.html
- A terrorizmus fogalma és története: Publikon Szerkesztőség, www.publikon.hu/htmls/cikkek.html
- biztpol.corvinuembassy.com
- emberijogok.kormany.hu/nemzetkozi-vedelmet-kero-es-abban-reszesulo-szemelyek
- ec.europa.eu
- hu.euronews.com/2014/03/11/a-madridi-terrortamadas-tizedik-evforduloja/
- www.demokrata.hu
- www.ksh.hu/foglalkoztatottsag
- konzuliszolgalat.kormany.hu
- mandiner.hu/cikk/20111128_kulfoldi_munkavallalok_magyarorszagon
- www.mklu.hu
- szamvarazs.blogspot.hu/2013/02/bunugyi-statisztikak.html
- www.tarki.hu
- www.valasztas.hu/hu/ovb/45/45_0.html

Jogszabályok és egyéb jogforrások:

- Magyarország Alaptörvénye, 2011. április 25.
- 1993. évi LV. törvény a magyar állampolgárságról
- 2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról
- 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról
- 2007. évi LXXX. törvény a menedéjogról

- 1989. évi 15. tvr. a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv kihirdetéséről
- 115/2003. (X. 28.) OGY határozat a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról

© Bódi Stefánia, MTA TK

MTA Law Working Papers

Kiadó: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

Székhely: 1014 Budapest, Országház utca 30.

Felelős kiadó: Körösnéyi András főigazgató

Szerkesztő: Szalai Ákos

Honlap: <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

Email: szalai.akos@tk.mta.hu

ISSN 2064-4515